

Epoca descentralizării sau sfârșitul unei reforme neîncepute

Cuvântul descentralizare, neînțeles de majoritatea populației, a intrat relativ nu demult în lexiconul politicianilor moldoveni, de vreo zece ani. În 2006, Parlamentul guvernat de comuniști, sub presiunea instituțiilor europene și a societății cile, a aprobat și un act normativ – legea descentralizării administrative. Legea stabilește competențele și responsabilitățile administrației publice locale, precum și obligativitatea de finanțare a acestor atribuții. Un articol special al legii însărcina guvernul să elaboreze un plan de acțiuni pentru implementarea legii. Însă planul nu a fost elaborat și ideea descentralizării a fost abandonată.

După venirea la guvernare a alianței pro-europene ideea descentralizării a fost reluată, fiind inclusă ca prioritate de guvernare în toate programele guvernelor de după 2009. S-a lucrat enorm de mult la conceptualizarea reformei, finalizată în 2012 cu aprobarea printr-o lege specială a Strategiei de descentralizare. S-a creat și cadrul instituțional pentru implementarea descentralizării – Comisia paritară, constituită din miniștri și reprezentanți APL, precum și grupurile de lucru ministeriale. Partenerii de dezvoltare au venit în susținerea reformei cu fonduri impunătoare – zeci de milioane de dolari. Cu ajutorul acestora a fost revăzut cadrul normativ, iar pentru peste douăzeci de legi au fost propuse modificări în conformitate cu principiile strategiei de descentralizare. Au urmat dezbaterile publice la care au fost parte toate părțile interesate: guvernul central, primarii și societatea civilă. Astfel se pare că a fost pregătit fundamentul pentru o reformă amplă, scopul căreia să facă serviciile publice mai accesibile pentru oameni. Însă nu a fost să fie...

De la fiecare după capacități, fiecăruia după posibilități

Descentralizarea nu poate fi realizată fără descentralizarea finanțelor. Dacă guvernul central descentralizează sau delegă către autoritatea locală o funcție publică, această trebuie urmată de finanțe. Sistemul actual al finanțelor publice locale este unul foarte centralizat și complicat. Fiecare nivel de administrare se află în dependență financiară față de nivelul superior. Bugetele primăriilor depind de deciziile la nivel raional, iar bugetul raional se decide de centru. Mai mult, primăriile care colectează mai multe resurse financiare din taxe și impozite locale primesc transferuri mai mici de la bugetul raional. Pentru transferuri primarii trebuie să se închine la raion sau la guvern. Însă înainte de a bate la ușa demnitarilor, primarii trebuie să-și amintească de ce culoare politică sunt. Evident că acest sistem nu mai poate fi tolerat. Prea vechi, prea sofisticat și foarte

politizat.

Noul sistem al finanțelor publice locale

Despre reformarea sistemului de finanțe locale se discută de mult timp. Dar numai în ultimii doi ani s-a reușit să se propună ceva concret. Cu sprijinul PNUD, echipe de experți locali și internaționali au elaborat un nou sistem de relații financiare interguvernamentale. Sistemul a fost testat pentru 3 ani precedenți, a fost acceptat de guvern și prezentat Parlamentului spre modificarea legii finanțelor publice locale. La moment proiectul a fost aprobat deja în două lecturi. Concomitent au fost organizate seminare informative cu primarii din majoritatea raioanelor.

Noua lege prevede reformarea sistemului finanțelor publice locale, în conformitate cu principiile constituționale și standardele europene privind autonomia locală. Se schimbă radical principiul de finanțare ale primăriilor, axat pe relații directe cu Ministerul Finanțelor. Astfel este exclusă intervenția subiectivă în distribuția finanțelor.

Lege stabilește clar – toate impozitele locale vor rămâne la primării. Cu cât mai mult vei colecta în teritoriu, cu atât mai mulți bani vei avea la primărie. Veniturile locale proprii nu vor mai fi luate în calcul la efectuarea transferurilor. Aceasta va stimula primarii să atragă cât mai mulți agenți economici în localitate pentru a-și spori baza fiscală. Mijloacele colectate pot fi folosite de primării după necesitate.

Astfel, noul sistem al finanțelor publice locale stabilește reguli clare și echitabile pentru toate primăriile. Avantajele acestui sistem sunt evidente. Coloratura politică nu va mai putea influența distribuția finanțelor. Prin formula matematică se vor distribui finanțele în funcție de numărul populației, suprafață și capacitatea fiscală a teritoriului subordonat APL. Noile reguli lichidează subordonarea bugetară a primăriilor față de consiliile raionale și față de guvern. Noul sistem consolidează poziția primarilor, care sunt aleși direct de populație, dar au în prezent puține pârghii de influență. Având mai multă libertate în gestionarea finanțelor locale, va crește autoritatea și capacitatea primăriilor de a-și soluționa de sine stătător problemele locale. Acest sistem asigură, așadar, realizarea acțiunilor planificate în Programul de guvernare și obținerea rezultatului așteptat – descentralizare și autonomie locală reală.

Reformele nu înseamnă bani, ci voință politică

Unii guvernanți însă, după ce au constatat avantajele primăriilor și dezavantajele partidelor, propun să fie amânată aprobarea și implementarea legii din 2014. Se propune o altă paradigmă, aparent atractivă, dar practic irealistă. Chipurile în buget există un miliard de lei disponibil pentru finanțarea proiectelor locale. Conform afirmațiilor unui deputat, responsabil de finanțele publice, aleșii poporului lucrează la elaborarea mecanismelor de distribuție a investițiilor. Însă nimeni nu poate da răspunsuri clare fără să abereze la cele mai simple întrebări. În condițiile unui buget auster de unde apare un miliard de lei în plus? Dat fiind că necesitățile primăriilor de investiții sunt mult mai mari, după care criterii vor fi alocați banii? Iar la unii – da, iar la alții – ba? Și în genere, ce are aceasta cu reforma descentralizare? De ce această inovație parlamentară nu poate fi implementată odată cu

noul sistem al descentralizării fiscale?

De fapt, cei care încearcă să amâne implementarea legii doresc să păstreze situația actuală de șerbie a primarilor. Adică, în loc să primească un mecanism funcțional (o undiță), primăriile (doar unele din ele) vor primi niște bănuți (un pește). Intenția este clară – în ajunul alegerilor parlamentare, prin distribuirea politică a resurselor financiare guvernării vor să-și mențină influența asupra primarilor. Poate că a venit timpul pentru ca și acești demnitari să înțeleagă că reformele nu înseamnă doar bani. Banii niciodată nu sunt suficienți. Reforma înseamnă în primul rând voință politică. Așa scrie pe blogul respectabilului deputat, responsabil de finanțele publice.

Veaceslav Bulat